

INFLUENȚA INVESTIȚIILOR STRĂINE ASUPRA PROCESULUI DE STABILIZARE ECONOMICĂ

Victoria ȚĂRUȘ

Catedra Teoria Economică și Metodologia Cercetării

Foreign direct investments flows represent a measure and expression of one's country competitiveness. Foreign direct investments contribute to the economic growth, to the stimulation of the internal investments activity and to their qualitative improvement, to the creation of new production capacities, new working places, new consumers for the local utilities and raw materials supplying firms, and of the tax payers in economy's system of taxation. At the microeconomic level the effects are more concrete and visible. So, the access to the modern technologies, modern management and know-how, markets and staff training strongly affected the enterprises with a high level of moral and physical amortization in a transition economy. Foreign direct investment constitutes a modality which compensates some deficiencies of local markets and makes their integration in the process of the economic globalization more efficient.

Investițiile reprezintă un factor esențial al creșterii economice. Practic, toate studiile empirice ce analizează diferențele de dezvoltare economică dintre țări evidențiază faptul că ratele înalte de creștere și dezvoltarea economică sunt asociate cu ratele înalte ale acumulării și ale investițiilor de capital. Recentele teorii de creștere economică consolidează legătura dintre investiții și creșterea economică. Acestea evidențiază faptul că investițiile, în sens larg, adică nu doar cheltuielile cu bunuri de capital, dar și cheltuielile cu intensificarea tehnologică și, în special, cele legate de formarea și perfecționarea capitalului uman, contribuie la dezvoltarea economică. De aceea, țările care alocă investițiilor o proporție înaltă din rezultatele producției pot să obțină mai rapid creșterea decât țările care investesc mai puțin. Investițiile, azi la fel de mult ca și în trecut, rămân cruciale pentru creșterea economică.

Investițiile sunt considerate ca fiind unul dintre cei mai importanți stimulatori ai activităților economice, dar și ai celor extraeconomice. În orice activitate economică, indiferent de dimensiunea ei, investiția joacă rolul de impuls, de element generator, care face ca respectiva activitate să ia naștere, să se desfășoare și să se dezvolte. Implementarea de proiecte investiționale conduce la creșterea stocului de capital fix. Prin urmare, investițiile constituie instrumentul principal de creare de noi structuri, mai performante, de modernizare sau dezvoltare a celor existente, în concordanță cu opțiunile strategice de perspectivă ale societății.

În viața economică, activitatea de investiții ocupă un loc central atât în sfera producției de bunuri și servicii, cât și în sfera consumului, influențând simultan atât cererea, cât și oferta. Orice proiect de investiții, indiferent de sectorul de activitate în care se implementează, generează o serie de procese de antrenare și de multiplicare a efectelor. În sfera producției de bunuri și servicii, investițiile au ca efect sporirea și diversificarea ofertei și, implicit, dacă aceasta este validată de piață, de creșterea veniturilor agenților economici. În același timp, va fi influențat, direct sau indirect, prin efecte de antrenare, gradul de ocupare a forței de muncă, în sensul creșterii acestuia. Însă, creșterea numărului de angajați și, respectiv, a câștigurilor lor salariale conduce, în cele din urmă, la sporirea puterii de cumpărare a populației, adică a cererii de bunuri și servicii.

În cadrul circuitului economic național, activitatea de investiții joacă un rol dublu. Astfel, pe de o parte, agenții economici ce declanșează acțiuni investiționale sau implementează diverse proiecte de investiții își sporesc oferta de bunuri și servicii prin creșterea capacității lor productive, realizând venituri suplimentare; pe de altă parte, orice investiție va genera cereri suplimentare în sectoarele conexe situate în amonte (furnizorii de materii prime, materiale, utilități), respectiv, în aval (distribuitorii și consumatorii bunurilor și serviciilor oferite).

Impactul investițiilor străine asupra dezvoltării economico-sociale poate fi analizat prin prisma avantajelor și dezavantajelor atât la nivelul economiilor generatoare, cât și al economiilor receptoare de investiții străine.

În ceea ce privește avantajele țărilor de origine ale investitorilor, acestea rezultă în special din câștigurile realizate în urma repatrierii profiturilor și din sporirea reputației lor la nivel internațional. Firmele interne de mici dimensiuni, în calitate de furnizori de investiții străine, sunt sprijinite de autoritățile naționale în vederea câștigării de experiențe internaționale. Pe termen lung, investițiile străine directe vor aduce importante beneficii țărilor de origine prin prisma participării mai active a acestora la comerțul internațional și, în general, la expansiunea economiei mondiale.

De asemenea, la capitolul dezavantaje se remarcă faptul că firmele ce investesc în străinătate, prin transferul operațiunilor lor în străinătate, de cele mai multe ori își închid fabricile lor din țările de origine, privând țara lor de origine de noi investiții și contribuind la creșterea cifrei disponibilizațiilor. Transferul capacităților productive în străinătate este uneori catalogat ca nepatriotic, mai ales în rândul țărilor în dezvoltare, acestea restricționând companiilor lor posibilitatea de a investi în străinătate.

La nivelul țărilor-gazdă, efectele pozitive ale intrărilor de investiții străine directe sunt evidente prin prisma aportului de capital, dar și de tehnologii, abilități manageriale și de marketing, prin câștigarea de noi piețe de desfacere. În plus, acestea pot să contribuie la crearea de noi locuri de muncă, pot ajuta la dezvoltarea resurselor considerate cheie în economiile respective și la îmbunătățirea activității sau la revitalizarea unor regiuni. De asemenea, se remarcă rolul deosebit de important al investițiilor străine directe ca factor major în dezvoltarea unora dintre economiile emergente. Țări precum Taiwanul, pentru un număr de ani, sau China, mai recent, au recunoscut contribuția investițiilor străine directe la dezvoltarea industriilor specializate. Țările, în general, încep acum să realizeze că investițiile străine directe pot aduce beneficii substanțiale. În pofida acestor efecte pozitive, unele țări-gazdă sunt adesea mai reticente în ceea ce privește accesul și efectele pozitive ale investițiilor străine directe asupra economiilor lor. Unele dintre ele privesc intrările de investiții străine directe ca o evidentă pierdere de control asupra economiei lor. În general, țările de mici dimensiuni sau cu performanțe mai reduse adesea încearcă să dețină controlul asupra industriei lor naționale. Chiar și cele de dimensiuni mai mari fac asta pentru a-și proteja industriile considerate strategice.

Tendința de a investi proiectele investiționale sau de a scoate producerea după hotare, rămânând totodată proprietarul ei, se lămurește prin așa avantaje ca, de exemplu: cheltuieli de producție mai joase (forță de muncă și materie primă mai ieftine), norme de reglare ecologice mai puțin dure etc. Totodată, investirea capitalului peste hotare este determinată de așteptarea primirii unei norme de profit mai înalte. Participanții locali ai colaborării investiționale, mai ales organizațiile de stat, depun surse nu doar în scopul de a primi un profit înalt. Unul dintre scopurile principale este rezolvarea problemelor sociale, cum ar fi ridicarea nivelului de ocupare a forței de muncă, dezvoltarea infrastructurii, energeticii, creând astfel condiții pentru antreprenoriat; restructurarea economiei; majorarea fluxului de valută în țară din contul dezvoltării ramurilor de export. Totodată, fluxurile de capital în țară contribuie la echilibrarea sau, cel puțin, la micșorarea deficitului balanței de plăți.

Importanța investițiilor în economie derivă și din conținutul concret al efortului investițional. Investiția presupune mobilizarea și punerea în circulație a unor importante resurse productive într-o structură foarte diferită ca natură și volum, precum: capital, tehnici și tehnologii de vârf, competențe organizaționale și manageriale. În cazul țărilor cu economii în dezvoltare sau în tranziție, aceste resurse nu pot fi asigurate din economia internă, de aceea aceste state își elaborează politici de atragere a unor investitori externi capabili să asigure o cât mai bună structură a investițiilor. În acest sens, în ultimii ani se observă o creștere a ponderii companiilor cu participare extra-națională la crearea valorii adăugate în cadrul economiilor naționale, precum și o creștere a numărului de locuri de muncă, a resurselor financiare interne (venituri bugetare pentru redistribuirea veniturilor sau economii pentru investițiile ulterioare). Rolul acestora preponderent pozitiv din perspectivă economică face ca prezența lor să fie preponderent benefică pentru majoritatea populației țărilor-gazdă.

În plan social, investițiile joacă un important rol stabilizator în ocuparea forței de muncă, în îmbunătățirea calității vieții. Implementarea unor proiecte de investiții antrenează modificări pe piața muncii, creând o nevoie suplimentară de forță de muncă în sectoarele care pregătesc și realizează acțiuni investiționale (cercetare-proiectare, construcții, producția de echipamente și instalații de lucru), dar mai ales la beneficiarii de investiții, care exploatează noile capacități de producție.

În orice economie investițiile sunt privite și ca o legătura între prezent și viitor, între generații, ele asigurând punctul de plecare în crearea de noi locuri de muncă pentru noua generație, în ridicarea gradului de pregătire profesională, a standardului de viață și civilizație al populației. Investițiile constituie suportul material al promovării progresului tehnico-științific din diverse sectoare de activitate, având un caracter novator în cadrul economiei naționale. De asemenea, se impune a avea în vedere și rolul pe care îl joacă activitatea de investiții în rezolvarea marilor probleme ale lumii contemporane (cum ar fi, de exemplu, persistența subdezvoltării și a sărăciei, epuizarea resurselor și degradarea mediului înconjurător).

Totodată, rolul investițiilor asupra creșterii economice poate fi diferit, în funcție de orientarea politicilor economice naționale. Astfel, într-o economie închisă în ceea ce privește relațiile sale externe, investițiile sunt finanțate numai din economiile interne. Totuși, în realitate, se observă că în economiile deschise, cu o rată înaltă a investițiilor pe ansamblul economiei, ponderea economiilor interne în totalul investițiilor este majoritară. De aici rezultă că, în multe țări cu performanțe investiționale superioare, economiile externe joacă în mod normal un rol complementar în alocarea resurselor financiare pentru dezvoltare.

Economiile externe permit realizarea de investiții interne într-o țară, ajutând-o astfel să-și depășească propriile sale economii. Ele pot permite menținerea consumului sau formarea capitalului în țările puternic dependente de rezultatele obținute în anumite ramuri ale economiei. Pe de altă parte, marile influxuri de economii externe, mai ales dacă acestea se concretizează într-o pondere destul de semnificativă în capitaluri sau împrumuturi bancare, pot afecta stabilitatea financiară și macroeconomică a țării beneficiare.

Marile investiții străine încurajează reconectarea fostelor economii centralizate la economia mondială. Pe lângă impactul cantitativ, legat în special de volumul investiției și de numărul de locuri de muncă, investiția străină directă are și efecte calitative notabile, de lungă durată, cum ar fi transferul de tehnologie, de know-how, metode moderne de marketing, management.

Rolul capitalului străin decurge nu atât din necesitatea suplimentării resurselor financiare ale țării, cât mai ales din aparența sa structurală la însuși procesul de reformă economică. Aceasta deoarece capitalul străin reprezintă acum mai mult decât un simplu flux de resurse externe; el este de fapt suportul principal pentru efectuarea unor inevitabile ajustări structurale prin care economia națională să poată ieși din încorsetarea structurii moștenite de alocarea insuficientă a resurselor, care o paralizează în prezent, și să se poată înscrie în procesul propriu-zis de reformă economică structurală.

Mișcarea internațională a capitalului contribuie la sporirea bunăstării globale, prin generarea unei creșteri a competitivității. Repartizarea acestui spor de competitivitate între corporațiile transnaționale, ca principali agenți emitenți ai investițiilor străine, și economiile receptoare depinde de strategiile adoptate de firmele investitoare, de caracteristicile și particularitățile climatului macroeconomic în care ele operează, inclusiv ale politicilor economice generale și specifice ale țării receptoare de investiții străine directe.

Investiția străină are rolul de a adăuga o sumă de elemente efortului economic individual din țara, din zona respectivă. Desigur, nu trebuie să se considere că singura cale de a asigura creșterea economică a unei țări ar fi investițiile străine directe. Este evident că fiecare decizie de a investi în străinătate trebuie să aibă la bază un interes economic major. Totodată, în spatele fiecărui proiect investițional se află studii și analize aprofundate de fezabilitate, de oportunitate, pentru a micșora, pe cât posibil, eventualele riscuri legate de instabilitatea economică și politică a zonei respective.

Investițiile străine reprezintă canalul de transferare în interiorul unei economii naționale a mecanismelor și principiilor de comportament specifice economiei de piață, constituind relațiile de piață și asigurând independența reală la nivelul agenților economici, contribuind totodată la spargerea structurilor monopoliste existente în unele sectoare ale economiei naționale, care actualmente obstrucționează procesele interne de reformă. Un alt argument constă în faptul că investițiile străine au rolul de a conecta mediul economic intern la cel extern, declanșând astfel procesul de deschidere structurală spre exterior a economiei naționale.

În opinia noastră, atragerea investițiilor străine directe presupune existența prealabilă a unor condiții de natură politică, economică, legislativă, în a căror lipsă orice politici sunt lipsite de sens. Un prim element este reprezentat de legislație, gradul ei de aplicare, precum și de modul în care funcționează instituțiile specifice economiei de piață. Un al doilea aspect al capacității de atragere a capitalului străin este reprezentat de gradul de deschidere a economiei față de investitorii străini. În mod absolut firesc, țările care au deschis complet economia, permițând accesul investitorilor în toate domeniile de activitate, cu respectarea reglementărilor tehnice, de protecție a mediului etc., au atras mai mulți investitori străini.

Toate statele și regiunile de pe glob caută, prin companii promoționale susținute, să fie cât mai atractive pentru potențialii investitori străini, astfel încât să se poată bucura din plin de efectele economice benefice, generate de infuziile masive de capital străin. Teoria, dar și practica au demonstrat că țara, spre care se orientează fluxuri semnificative de investiții străine directe, are șanse sporite de a se dezvolta, de a prospera din punct de vedere economic.

Analiza comparativă în contextul regional al Europei Centrale și de Est vine să întregască tabloul ce reprezintă poziția competitivă a Republicii Moldova la capitolul atragerii investițiilor străine directe.

Anul 2007 se caracterizează printr-un șir de corecții, specifice ciclului de dezvoltare a economiilor țărilor Europei Centrale și de Est. Creșterea ISD în această zonă a constituit 16% față de anul precedent. O tendință pronunțată a dinamicii ISD este migrarea fluxului acestora spre est, cota celor 10 noi state membre ale UE coborând până la 44%, comparativ cu 55% în 2006. Similar anului precedent, Balcanii de Vest dețin o cotă de 9%, evoluție caracteristică stagnării procesului de investiții. O creștere spectaculoasă, comparativ cu restul regiunilor, a înregistrat zona de Est, cota acesteia majorându-se de la 35% în 2006 la 47% în 2007. În structură se evidențiază dinamica pozitivă a Rusiei și a celorlalte state CSI, precum și o saturație a pieței Europei Centrale. Primul grup din regiunea analizată reprezintă țările care au aderat la UE în 2004. Variația fluxului de ISD este neuniformă,

trendul general fiind scăderea acestora. Cauzele se reflectă atât în finalizarea proceselor de privatizare și în patrunderea companiilor internaționale pe piețele locale, cât și în majorarea costurilor forței de muncă și tranzacționale ca urmare firească a procesului de dezvoltare. Totodată, creșterea reflectă intrările investiționale globale efectuate de companiile deja prezente pe piață, care au reinvestit profiturile obținute. Corecția respectivă va permite pe termen mediu includerea acestor state atât în categoria recipienților de ISD, cât și a investitorilor în alte economii.

Un recul al ISD în țările din grupul din care acestea fac parte a avut loc (cu excepția Ungariei), paradoxal, în condiții de creștere economică și de îmbunătățire a condițiilor mediului de afaceri. Fenomenul se prezintă ciclic, ca urmare a nivelului record al investițiilor străine directe înregistrat în România și Slovacia în 2006. Din numărul noilor membri ai UE, Cehia, Slovenia și Bulgaria au raportat o creștere a volumului ISD. Dinamica pozitivă a ISD în Cehia vine ca rezultat al creșterii pe toate segmentele economiei naționale. Datorită activității companiilor multinaționale, Cehia, Ungaria și Slovacia au înregistrat o balanță comercială pozitivă. În Bulgaria creșterea ISD s-a capitalizat din contul investițiilor în sectorul bancar și imobiliar. Problema acestui aspect, caracteristică unui număr mare de state, inclusiv Moldovei, rezida în faptul că acest tip de investiții nu generează direct exporturi, care să contribuie la echilibrarea balanței comerciale. Însă, în condițiile în care mijloacele investite sunt direcționate ulterior către sectoare productive orientate la export, sectorul bancar având doar rolul de intermediar, creșterea acestora este salutabilă.

Cu toate că ritmurile de creștere a volumului ISD sunt mai moderate comparativ cu perioadele precedente, ele s-au plasat la un nivel dinamic de 13% în Europa de Sud-Est. O corecție considerabilă a fost înregistrată în Macedonia și Serbia, ca urmare a proceselor privatizaționale din 2006. Prin contrast, Bosnia și Herțegovina, Croația și Muntenegru au continuat trendul ascendent. Această dinamică pozitivă este asigurată în mare măsură din contul tranzacțiilor de privatizare, precum Telecomul din Bosnia sau sectorul farmă din Croația.

Un rol ascendent atât la capitolul de recipient, cât și de investitor îl joacă Rusia. De la o cotă de doar 17% în 2005, Rusia a reușit să atragă ISD pentru a majora acest indicator la 38% în 2007. De fapt, dinamica de majorare a fluxurilor de ISD în Rusia a stat la baza dezvoltării întregii regiuni.

O nouă destinație atractivă pentru investitori este Ucraina, fluxurile curente de ISD fiind cu mult sub nivelul potențial. În ceea ce ține de Belarus, menționăm doar proiectele individuale de privatizare, alternative unui proces investițional ordonat, dat fiind specificul mediului politic.

Conform prognozelor, după o creștere constantă din 2004 și până în 2007, fluxul investițiilor străine directe va fi mai moderat în următorii ani în toate regiunile Europei Centrale și de Est. Turbulențele financiare globale au avut efect mai ales asupra țărilor îndatorate sau asupra celor cu un deficit considerabil al contului curent, și anume: asupra Estoniei, Letoniei, Ungariei și Bulgariei. Moldova, de asemenea, a fost influențată de șocurile externe. În contextul regiunii din care face parte, principala provocare rămâne piața mică de desfacere și penuria resurselor naturale, compensată de liberalizarea graduală a economiei și îmbunătățirea climatului investițional. O problemă caracteristică atât țărilor noastre, cât și întregii regiuni este accesul la capital disponibil pentru investiții, politicile de creditare a băncilor fiind deosebit de precaute.

Analizată în contextul Europei Centrale și de Est, Republica Moldova se caracterizează prin o evoluție relativ stabilă, în creștere a ISD, cu prognoze mai rezervate pentru următorii ani. Această prognoză de evoluție în scădere a ISD pentru Republica Moldova (de la 335 mln. la 200 mln. EURO în 2008 față de 2007) este atribuită tendințelor grupului din care țara noastră face parte. Totodată, Republica Moldova înregistrează cei mai mici indicatori în toată regiunea analizată la capitolul ISD (intrări anuale și stoc) raportate la numărul populației. Situația însă se poate modifica în cazul privatizării unor obiecte mai importante, precum Moldtelecom sau Banca de Economii.

Nu mai puțin importante, sub aspect calitativ, sunt evoluția curentă și așteptările în materie de ISD cu referință la Republica Moldova în raport cu țările din regiune. Republica Moldova poate urma în continuare fie modelul Bulgariei, unde creșterea ISD s-a capitalizat preponderent din contul investițiilor în sectorul bancar și imobil, cu impact pozitiv foarte modest, cel puțin deocamdată, asupra ofertei interne și, respectiv, asupra creșterii economice și reducerii dezechilibrelor externe, fie că poate urma modelul României, care, deși continuă să se confrunte cu dezechilibre externe majore, a reușit să inverseze trendurile în schimburile comerciale: ritmul de creștere a exporturilor l-a devansat pe cel de creștere a importurilor, pe fundalul unei creșteri economice agregate (PIB) de circa 9%. Această performanță a României fiind analizată sub aspect calitativ, observăm că ea se datorează structurii îmbunătățite a exporturilor, rezultate din investițiile străine directe efectuate anterior în sectoarele productive cu valoare adăugată înaltă, printre care industria de mașini și echipamente, de transport, alte industrii ce dețin ponderea cea mai ridicată în comerțul extern al țării vecine. De menționat, că România urmează în acest sens exemplul altor țări din regiune (Cehia, Slovacia, Polonia, Ungaria), ce au

parcurs faza boomului ISD cu câțiva ani în urmă. Semnificativ este faptul că aceste investiții s-au realizat, într-o măsură foarte mare, prin proiecte greenfield, în cadrul parcurilor industriale și logistice – inclusiv grație unei poziții constructive, loiale și proactive a autorităților centrale și locale, manifestate prin oferirea terenurilor și spațiilor pentru dezvoltare, acordarea suportului logistic și administrativ, dezvoltarea infrastructurii aferente și, mai puțin, datorită existenței rezervelor naturale, a căror lipsă o explicăm, de obicei, prin nivelul redus, deocamdată, al investițiilor similare în Republica Moldova.

Situația investițiilor strategice în economia Republicii Moldova a fost incertă și în 2008. Lucrul acesta se datorează lipsei de capacități și experiențe adecvate în atragerea fondurilor străine și investițiilor financiare durabile. Din cele circa 5 mld. €, bani alocați pentru dezvoltarea infrastructurii în Sud-Estul Europei, Moldova nu a reușit să atragă aproape nimic în 2007, cu excepția unui singur proiect câștigat de Guvernul României, în care s-a găsit loc și pentru Republica Moldova (1 mln. €).

Putem afirma că aceasă stare de lucruri este caracteristică în majoritatea cazurilor în care autoritățile guvernului central au încercat să atragă, mai ales în ultimii ani, resurse externe. În lipsa unei infrastructuri interne suficient de credibile, operaționale, competitive și transparente, guvernul nu se poate apropia de fonduri serioase investiționale.

În ansamblu, valoarea proiectului menționat mai sus este de circa 450 ori mai mică decât suma de bani pe care a reușit să o atragă Albania, țară comparabilă ca potențial economic și demografic cu Republica Moldova. Fondurile care au intrat în acest an în Republica Moldova reflectă anumite decizii adoptate încă în 2005. Putem presupune că suma enunțată, în decembrie 2006, privind obținerea a 1,2 miliarde USD, s-a arătat a fi o poveste frumoasă fără șanse de realizare din start, și aceasta nu pentru că finanțatorii externi nu-și țin promisiunile, ci fiindcă actualul guvern nu dispune de o infrastructură credibilă, modernă și compatibilă standardelor europene, de asimilare a resurselor financiare, pe proiecte. Această situație se va menține cel puțin pe parcursul următorilor 2-3 ani.

Volumul total al investițiilor străine directe în economia Moldovei în 2008 a constituit 815,83 mln USD, majorându-se cu 43,4 la sută comparativ cu anul precedent. Potrivit datelor Bancii Naționale a Moldovei, investițiile străine directe nete au constituit 679,6 mln USD sau cu 37,7 la suta mai mult comparativ cu 2007. Investițiile străine directe în capitalul acționar în 2008 au constituit 443,89 mln USD, sau de 1,8 ori mai mult decât în 2007. Totodată, investițiile străine directe în capitalul social al bancilor s-a redus cu 22 la sută, constituind 31,12 mln USD, iar investițiile în capitalul social al întreprinderilor din alte sectoare ale economiei au crescut de 1,9 ori – până la 412,77 mln USD.

Volumul profitului reinvestit în 2008 a constituit 103,05 mln USD, sau cu 8,6 la sută mai puțin decât în 2007, iar volumul creditării întreprinderilor - fiică de către companiile de bază s-a majorat cu 31,4 la sută, atingând 268,89 mln USD.

Climatul investițional în țară are atât puncte forte, care fac țara noastră atractivă pentru investitorii străini, cât și unele componente care îi descurajează. Statutul de vecin al Uniunii Europene este determinat de Politica de Vecinătate și Planul de Acțiuni „Moldova – Uniunea Europeană”, bazat pe un șir de priorități de cooperare în domeniile economic și politic. Totodată, acest statut nu s-a soldat cu îmbunătățirea reală a climatului de afaceri. În cadrul Uniunii Europene există state care, de asemenea, au nevoie de resurse externe pentru finanțarea economiei. Fluxuri mari de capital din regiune sunt îndreptate și către state mai îndepărtate, care oferă avantaje investitorilor străini. Aceasta reprezintă competiția în care trebuie să intre Republica Moldova pentru crearea unei imagini favorabile pentru investitorii străini.

Pentru Republica Moldova investițiile străine directe au devenit primordiale pentru creșterea și dezvoltarea economică. Investițiile contribuie direct la completarea necesarului de resurse interne și la dezvoltarea factorilor competitivi de producție. Însă, pentru a beneficia de aceste investiții, este necesar de a crea un climat investițional favorabil, care implică stabilitatea economică, stabilitatea legislației, politică fiscală adecvată, ajustarea capitalului uman, infrastructură de afaceri dezvoltată etc.

Referințe:

1. Românu I., Vasilescu I. Managementul investițiilor. - București: Mărgăritar, 1997.
2. Negrițoiu M. Salt înainte. Dezvoltarea și investițiile străine directe. - București, 1996.
3. Munteanu C., Vâlsan C. Investiții internaționale. - București, 1995.
4. www.moldova.org